

Formarea continuă a cadrelor didactice: unele aspecte praxiologice ale managementului imaginii și activitatea educativă a dirigintelui

Carolina Calaraș, dr., conf. univ.

Summary

The article represents a summary of the theoretical and practical research on the most important praxiological aspects of image management and educational activity of the head teacher. The author correlates the pupils image, with that of family and class, pointing the importance of their formation in human education.

O analiză teoretico-praxiologică detaliată a activității pedagogilor, îndeosebi a profesorului – diriginte, indică momentul-cheie a acesteia: operarea, coordonarea și asigurarea coerenței dintre *propria imagine a cadrului didactic și contribuția la formarea imaginii elevului, a imaginii colectivului clasei și a imaginii instituției de învățământ*. De fapt, toate fenomenele elucidate țin de *managementul imaginii* [8]. Sondajele realizate pe câteva eșantioane stratificate (elevi, studenți, profesori, diriginți și directori-adjuncți pentru educație), ne-au determinat să evidențiem punctele vulnerabile ale managementului clasei de elevi, printre care am identificat și problema vizată. Diriginții și directorii-adjuncți responsabili de educație consideră că pregătirea specială inițială la facultate este insuficientă (83,4%), iar pregătirea continuă prin intermediul cursurilor de reciclare, a seminarelor metodologice, a conferințelor științifico-practice, trebuie să contribuie la reactualizarea cunoștințelor din domeniul psihopedagogiei și perfecționarea competențelor de studiere a personalității elevilor, de cultivare a grijii acestora pentru imaginea personală. În opinia specialiștilor din domeniul teoriei educației, eficiența managementului educațional depinde, în mare măsură, de reputația și imaginea cadrelor didactice și a instituției pe care aceștia o reprezintă [2].

În această ordine de idei, vom elucida aspectele ce țin de managementul imaginii în activitatea profesorului - diriginte. Aici se cer diferențiate *patru planuri acționale: imaginea elevului, imaginea familiei, imaginea colectivului de elevi și imaginea instituției de învățământ*.

Conștientizarea legăturilor dintre personalitatea, starea, profilul comportamental al elevului și imaginea lui, percepută de opinia publică a semenilor, rudelor, cadrelor didactice, cunoscuților, impune amplificarea acțiunilor orientate spre formarea și gestionarea fenomenului în cauză. Acțiunile ce vor fi întreprinse de diriginte, elev și ceilalți actori educativi trebuie să fie realizate prin prisma mecanismului de formare a imaginii, care cuprinde următoarele etape: **percepții ↔ reprezentări ↔ evaluare ↔ opinii ↔ motivație ↔ convingeri ↔ atitudini**. Formarea imaginii de sine la elevi este un proces constructiv ce implică un ansamblu de elemente ale actului atitudinal-volitiv și a celui social și relațional. Cercetătorii din domeniul vizat consideră că imaginea elevului capătă în mentalitatea colectivului de elevi și pedagogi un anumit prestigiu, de care are nevoie fiecare individ pentru a se autoafirma [1; 2; 4; 5; 7; 8].

În cazul dat, observăm că imaginea elevului corelează cu imaginea familiei, clasei de elevi, a profesorilor și instituției de învățământ, ceea ce influențează în mod direct încrederea în propriile forțe, relația socială la nivelul elev – familie – școală – comunitate. Numai profesorul, care ține la imaginea sa, reprezintă un model de personalitate demnă și promovează o cultură morală și profesională înaltă, este în stare să cultive elevilor valorile etice și să le formeze o atitudine responsabilă pentru faptele sale, care, tratat, se conturează în imaginea acestuia.

Strategiile de formare a imaginii elevului, pe care trebuie să le valorifice dirigințele în educația copiilor ce frecventează școala, sunt elaborate în baza *elementelor de identificare a particularităților de personalitate* a elevilor de vârstă școlară, după cum urmează: *scopurile și obiectivele individului*: reprezintă traseul și rațiunea formării personalității acestuia; *resursele intelectuale și creativitatea* sunt definatorii pentru dezvoltarea și formarea inteligenței elevului; *resursele moral-spirituale* ale individului reprezintă calitățile morale și spirituale care se manifestă în comportamentul elevului; *resursele psihofizice* ce țin de particularitățile psihologice și fizice ale elevului; *trăsăturile de personalitate* ce includ particularitățile proceselor psihice cognitive, proceselor volitive, afective, trăsăturile de temperament, caracter etc.; *cultura conduitei* (în familie, școală, societate) ce se manifestă în ținuta și comportarea elevului în cadrul societății; *atitudinea față de activitatea de învățare*, care este reprezentată de poziția și convingerile elevului cu privire la activitatea de învățare; *succesul sau insuccesul școlar*, ce contribuie la formarea încrederii sau, invers, a neîncrederii în forțele proprii; *atitudinea față de semenii și adulții*, ce se manifestă în relațiile interpersonale cu semenii și adulții; *preocupările și activitățile ce țin de timpul liber*, care îi oferă elevului posibilități de a practica un hobby, a se autoperfecționa în diverse aspecte; *performanțele obținute în diverse domenii* (sport, artă etc.), care îl ajută pe elev să-și aleagă viitoarea profesie, să posede o anumită autoritate și credibilitate și să se autodezvolte; să-și sporească autoaprecierea.

Analiza elementelor propuse arată cât de profunde și vaste trebuie să fie cunoștințele și competențele cadrelor didactice în domeniul psihologiei generale, psihologiei vârstelor, pedagogiei și managementului educațional.

Imaginea familiei, de asemenea, este importantă pentru elev și pentru activitatea educativă. Imaginea pozitivă a familiei contribuie la formarea imaginii de sine a elevului, îl face mai sigur pe sine, oferindu-i un anumit prestigiu, posibilități eficiente culturale și de securitate afectivă. Dirigințele poate determina *imaginea familiei* în baza elementelor de identificare selectate în lucrările cercetătorilor: Stănciulescu E. [Apud 2], Țoca I. [8], Cuznețov L. [3] etc. În acest context de reflecție, elucidăm *elementele de identificare a particularităților familiei elevului*, cunoașterea cărora vor contribui la consolidarea *imaginii familiei*, imaginii elevului și la optimizarea colaborării școală – familie.

În șirul acestor particularități se înscriu următoarele:

- *scopurile și obiectivele familiei*, ce vor permite determinarea orientării acesteia;
- *resursele moral-spirituale*, ce reprezintă valorile morale și spirituale, credințele, convingerile familiei ca unitate socială și actor cu caracter educativ;
- *resursele umane și structura familiei*, care permit să determinăm componența ei, capacitatea de a valorifica rolurile familiale și a stabili particularitățile adaptabilității, coeziunii familiale și a posibilităților educative;
- *cultura/ethosul pedagogic familial* [3], ce îi oferă familiei posibilitatea să se manifeste prin sistemul de valori obiective și subiective în educația membrilor săi și creșterea tinerei generații;
- *climatul moral și relațiile interpersonale ale familiei*, care se pot determina prin forța exemplului membrilor adulți și forța de atragere a copilului, a dorinței lui de a comunica cu părinții, frații, rudele și de a se afla în anturajul acestora;
- *resursele intelectuale și creativitatea familiei*, ce se manifestă prin cultura membrilor săi și interesele/aspirațiile cu care trăiește familia;

• *preocupările și activitățile ce țin de timpul liber al membrilor familiei* și se manifestă în organizarea acestuia în scop de relaxare, distracție, odihnă, culturalizare și dezvoltare continuă a membrilor săi;

• *posibilitățile/resursele economice* ce facilitează condițiile de trai, optimizează creșterea și educația copilului, creează un statut social cu anumite caracteristici: familie stabilă din punct de vedere economic, familie cu posibilități economice avansate sau familie cu posibilități economice modeste/insuficiente;

• *reputația familiei ca actor / sistem educativ*, care se manifestă prin interesul, efortul și mijloacele aplicate de familie în creșterea și educația tinerei generații;

• *participarea activă a familiei în parteneriatul educativ*, ce se realizează prin colaborarea eficientă a acesteia cu copilul, școala și alți actori educativi, care contribuie la formarea personalității elevului.

Observațiile noastre și analiza literaturii de specialitate, au demonstrat faptul că conștientizarea elementelor nominalizate îi permite dirigintelui să cunoască mai bine elevul, să implice și să valorifice eficient familia în crearea imaginii acestuia. Cercetările din domeniul sociologiei educației și a managementului imaginii ne orientează spre analiza elementelor de identificare ce contribuie la formarea și cristalizarea imaginii cadrelor didactice, a întregului colectiv didactic și a instituției educaționale, deoarece nici un elev și nici familia nu sunt indiferenți de nivelul, situația, calitatea serviciilor prestate de aceasta [2; 3; 5].

Este evident că formarea și consolidarea imaginii instituției educaționale, a imaginii clasei de elevi, imaginea familiei și imaginea elevului sunt niște verigi care interrelaționează, influențându-se reciproc. Cristalizarea imaginii persoanei sau a unei instituții este un proces social constructiv de durată, ce implică elemente ale actului atitudinal-volitiv, generând experiențe personale și comportamentale.

Bibliografie

1. Allport, G., Structura și dezvoltarea personalității, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1991.
2. Calaraș, C., Gonciar, E., Dirigințele – manager al actului educativ, Chișinău, CEP USM, 2009.
3. Cuznețov, L., Educație prin optim axiologic, Chișinău, Primex-com SRL, 2010.
4. Iosifescu, S., coord., Management educațional pentru instituțiile de învățământ, București, EDP, 2001.
5. Iucu, B., Romiță, Formarea personalului didactic – sisteme, politici, strategii, București, Editura Humanitas, 2005.
6. Iucu, B., Romiță, Managementul clasei de elevi, Iași, Editura Polirom, 2006.
7. Maslow, A., Motivation and Personality, Ed a II-a, New York, Harper & Row, 1970.
8. Țoca, I., Managementul educațional, București, EDP, 2002.